

כרזת "קופסה כחולה – קטנה אבל גדולה"

הצעות לפעילות

מטרות הפעילויות: הכרות עם פעילות קק"ל וחשיבותה, בדגש על נושא הקופסה

הכחולה, ציונות אקולוגית, פיתוח בר קיימא ו"ממטרד למשאב".

סוג הפעילות: פעילות מבוא או סיכום לתחומי הפעילות של קק"ל

קבוצת הגיל: גן וכיתות א'-ד' בהתאמה לקהל היעד

מסגרת הזמן: כחצי שעה עד שעה

המקום: בשטח פתוח או בכיתה

עזרים: כרזת "קופסה כחולה – קטנה אבל גדולה" ענקית, כלי כתיבה ודפים, ערכת

"קופסה כחולה – קטנה אבל גדולה"

1. פעילות קצרה

קבוצת הגיל: גן וכיתות א'-ד' בהתאמה לקהל היעד

מסגרת הזמן: כחצי שעה

הניחו את הכרזה על הקרקע וספרו מעט אודות הקופסה הכחולה:
הקופסה הכחולה הראשונה של קק"ל היתה, בעצם, הכובע של בנימין זאב הרצל.
כבר בקונגרס הציוני הראשון הוריד יושב ראש ההסתדרות הציונית את כובעו מראשו
וביקש מצירי הקונגרס להניח בו תרומות לרכישת קרקע בארץ ישראל. שבועיים בדיוק
לאחר ההכרזה על הקמת קרן קימת, בקונגרס הציוני החמישי ב-1901, שלח חיים
קליינמן, פקיד בנק מהעיירה נדבורנה שבגליציה המזרחית, מכתב למערכת העיתון
היהודי "די וולט" ובו הציע להתקין בכל בית יהודי קופסה, בדומה לקופסת רבי מאיר
בעל הנס, ועליה הכתובת "קרן לאומית". קליינמן ביקש ליצור קופסה חדשה, שתשמש
ל"תרגום הציוני" של כל קופות הצדקה שבבתי הכנסת. "אני מציע אפוא", הוא כתב,
ל"אסוף בדרך זו תרומות לקרן הקימת". יונה קרמניצקי, מנהלה הראשון של הקרן, הורה
להזמין מאות קופסאות כאלה ליצור תרומות. בגלל הצבע הכחול שניתן לקופסה,

שיוצרה תחילה בווינה, היא כונתה "הקופסה הכחולה". אחת הקופסאות שיצאו מפס הייצור הראשון הועברה לחדר עבודתו של הרצל, והיא שמורה בחדר הרצל שבהרצל בירושלים. הקופסאות הופצו לכל קהילה יהודית, ובין שתי מלחמות העולם היו כמיליון קופסאות כאלה בבתים יהודיים. בעבור רבים, בישראל ובעולם, הקופסה של קרן קימת היא חלק בלתי נפרד מזיכרונות הילדות, כשזו היתה תלויה בכל כיתה, ובכל יום שישי שולשלו אליה מטבעות אחדים. לקרמניצקי ולראשי קרן קימת שבאו אחריו היה ברור שיש לקופסה הכחולה ערך חינוכי רב, לעתים ערך גדול יותר מהתרומות שנאספות בה. מנחם אוסישקין, יושב ראש קרן קימת בין 1922 ל-1941, אמר ש"הפרוטה שהילד נותן או שהוא מאסף בשביל גאולת הקרקע אינה חשובה כשלעצמה... אבל חשובה היא כערך חינוכי: לא הילד הוא הנותן לקרן הקימת, כי אם היא נותנת לו... אחיזה ואידאל מרומם לכל ימי חייו".

ב-1983 ניצבה קרן קימת מול ביקוש שיא, נוסטלגי, של למעלה מ-60 אלף קופסאות, וב"דיעות אחרונות" הופיעה הכותרת "אשרי המאמין – הקופסה הכחולה חוזרת!". במלאת 90 שנה לקרן קימת הוצגה בארץ תערוכת הקופסה הכחולה. בין הקופסאות השונות אפשר היה לראות קופסה שנמצאה בין שרידי גטו ורשה, וכן קופסאות עגולות, חומות, שחורות ולבנות. אחד מבולי קרן קימת הוא בול הקופסה הכחולה. בספח שלו נזכר שמו של יהושוע פרידמן, האיש שכתב את "דונם פה, דונם שם" – השיר שמילותיו הודפסו על הקופסה והמזוהה ביותר עם קק"ל.

(מתוך: "... ותחדש פני אדמה" מאת איזי מן)

הסבירו, שהקופסאות הכחולות חוזרות לבתי הספר ולגנים, וכי בכרזה מסתתרות עשרים קופסאות כחולות בתפקידים שונים, המייצגים את התחומים השונים בהם עוסקת קק"ל. חלקו את הקבוצה לשתי חוליות וערכו תחרות: בכל פעם יקבלו החוליות היריבות שתי דקות למצוא בכרזה את המספר הרב ביותר של פריטים על פי ההגדרות:

- ✓ את החידות המורכבות ניתן לפצל לשני שלבים. תוכלו להקריא את השאלות או לחלק אותן מודפסות על דף. (שלב 1: מהו התחום אשר נתון במחזור תמידי בארצנו ואשר בלעדיו לא יכולים להתקיים חיים?) (להקריא או להדפיס ולחלק)
- שלב 2: מצאו בכרזה כמה שיותר פרטים הקשורים למים. וכדומה לגבי אדמה, צומח, אש, עלייה והתיישבות)
- ✓ התאימו את קושי החידה ליכולות הקבוצה: במידה והחניכים מתקשים, ניתן להגדיר מראש את מספר הפריטים שאותם יש למצוא בכל נושא.

- ✓ על כל חוליה למצוא את הפריטים ובתום שתי דקות לכתוב את מספר הפריטים שמצאה על פתק, כדי למנוע העתקה בין הקבוצות.
- ✓ ניתן לבחור חלק מהמשימות מתוך הרשימה בהתאם לזמן המוקצב לפעילות

רשימת המשימות לקבוצות:

1. מצאו בכרזה כמה שיותר מאפיינים הקשורים לצבע החום המופיע בסמל קק"ל . מה לדעתכם מסמל הצבע?
2. מצאו בכרזה כמה שיותר מאפיינים הקשורים לצבע הירוק המופיע בסמל קק"ל . מה לדעתכם מסמל הצבע?
3. מצאו בכרזה כמה שיותר מאפיינים הקשורים לצבע הכחול המופיע בסמל קק"ל . מה לדעתכם מסמל הצבע?
4. מצאו בכרזה כלי תחבורה ידידותי לסביבה
5. מצאו בכרזה כלי תחבורה שמסייע להעברת סחורה ממקומות שונים בעולם
6. מצאו בכרזה כלי חקלאי
7. זהו וסיפרו: כמה פעמים מופיע סמל קק"ל בפוסטר?
8. סיפרו: כמה פעמים מופיע בכרזה דגל ישראל?
9. מנו 3 סוגי עופות המופיעים בכרזה
10. זהו: אילו צמחים מוגנים מופיעים בכרזה?
11. זהו 3 סוגי עצים שונים המופיעים בכרזה
12. בחרו כרטיסייה מתוך הערכה ומצאו אותה על גבי הכרזה.
13. בחרו את אחת הקופסאות המסתתרות בכרזה ותארו אותה לקבוצה באמצעות חמשיר/הצגה/ שם.

דף תשובות למשימות:

1. צבע מאפיין חום: חקלאות, התיישבות, דרכים,
 2. צבע מאפיין ירוק: יער, חורש, פארקים, לימנים
 3. צבע מאפיין כחול: מאגרי מים, שיקום נחלים, אגמון החולה
 4. אופניים
 5. אונייה
 6. טרקטור
 7. 4
 8. 3
 9. דוכיפת, חסידה, נקר
 10. אירוס, כלנית, נרקיס, רקפת
 11. ברוש, אקליפטוס, עצי הדר, שיטה, זית.
- החוליה שגילתה את התחום ומצאה את המספר הרב ביותר של פרטים לפי ההנחייה תקבל נקודה.

שוברי שוויון: הקבוצה שתמצא ראשונה את:

- דמות בנימין זאב הרצל
- דמות דוד בן גוריון

בקשו מכל קבוצה לבחור מתוך המשימות את התחום, בו עוסקת קק"ל, אשר חשוב ביותר בעיניה ולנמק את בחירתה. סכמו וספרו על מפעליה של קק"ל (תוכלו להיעזר בעזר הליבה).
אם נותר זמן תוכלו:

- ✓ לבקש מכל קבוצה להכין ג'ינגל, סרטון פרסומת או הצגה אודות אחד התחומים בו תבחר.
- ✓ לבקש מכל ילד לבחור דמות בכרזה שנראית לו מעניינת, לתת שם לדמות שבחר ולספר סיפור קצר אודותיה, הקשור לאופן שבו היא מצטיירת בכרזה.

בסיום – הכריזו על הקבוצה המנצחת.

2. פעילות ארוכה

קבוצת הגיל: גן וכיתות א'-ד'

הזמן: כשעה

המקום: בכיתה או בחוץ בישיבה סביב כרזת הקופסה הכחולה.

עזרים: כרזת הקופסה הכחולה מוגדלת לפרישה על הרצפה, מערכת הגברה ונגן תקליטורים, תקליטור השיר "קופסה כחולה קטנה אבל גדולה", ערכת "קופסה כחולה קטנה אבל גדולה" מוכנה לפעילות (מטבעות וכרטיסיות מופרדים ומסודרים).

מבוא: שאלו את הילדים האם הם מכירים את הקופסה הכחולה והאם ראו אותה בעבר. רשמו את תשובותיהם והתייחסו אליהן. ספרו מעט על ההיסטוריה של הקופסה הכחולה והסבירו, שהתרומות הנאספות בקופסה כיום עוזרות לשמור על הסביבה ועל המדינה בדרכים שונות. שאלו את הילדים על סוגים שונים של תרומה לסביבה שהם מכירים, והדגישו בפניהם דרכים שונות של תרומה לסביבה. הציגו את הכרזה ושאלו את הילדים מה הם רואים בה. הקציבו זמן לחקר הכרזה ובקשו מהילדים לתת שם או כותרת לכרזה. התייחסו לתשובותיהם של הילדים. אם הילדים שמו לב לקופסאות הכחולות הנחבאות בציור, אשרו התייחסות זו והרחיבו את הדיבור עליהן. אם הם לא התייחסו לקופסה הכחולה, ספרו להם, שבתוך הציור מתחבאות קופסאות כחולות והסבירו שכל קופסה מסמלת מעשה למען הסביבה. שאלו: אילו מעשים למען הסביבה אנחנו יכולים לעשות כדי לעזור לקופסה הכחולה? למה חשוב לשמור על הסביבה? כעת, הביטו יחד בכרזה וחפשו היכן מיוצגים המעשים שהילדים ציינו.

אם עבדתם בקבוצות, בקשו מילדי כל קבוצה לסכם ולהשיב על השאלות הבאות (בכתב או בעל פה):

- מה ידוע לכם על קק"ל?

- מהו הקשר בין קק"ל לבין תרומה לסביבה?
- מהם המעשים שכל ילד יכול לעשות כדי לשמור על הסביבה?
- אילו מהמעשים שהעליתם מיוצגים בכרזה והיכן?

פתיחה: שירו יחד עם הילדים או השמיעו להם את שיר הפתיחה. ספרו, שהתרומה לקופסה הכחולה, שהיתה בכל גן ובית ספר, היא חלק מזיכרונות הילדות של דור ההורים והסבים של הילדים.

שיר פתיחה

בואו נזמין אלינו אורחת
 שהפכה את המדינה ליפה ופורחת
 נשמע את ספור הקפסה הכחולה
 ונלמד מה עשתה, איך נטעה וטיילה.
 יערות, ישובים היא עזרה פה ליצר
 ועבשו גם אנחנו נוכל לעזור.
 קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה
 קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה
 קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה
 קטנה אבל גדולה!

חלקו את הכרטיסיות בין הילדים (במידה ויש בקבוצה מעל עשרים ילדים, חלקו אותם לזוגות). בקשו מכל ילד למצוא את הקופסה הכחולה המופיעה בכרטיסייה שלו בציר הפרוש על הרצפה ולעמוד לידה. בקשו מכל משתתף לתת כותרת לנושא המופיע בכרטיסייה שבידו ולהכריז עליו בקול רם. כעת, בחרו בשלושה נציגים שיקראו את הטקסט שעל גב הכרטיסיות שלהם – נציג מכל צבע. הקפידו לציין, שבעזרת הקופסה הכחולה אפשר לטעת עוד יערות, להקים עוד מתקני שעשועים ולעשות דברים נוספים. ציינו, שהילדים יוכלו לעזור לקופסה אם יעשו בעצמם מעשים למען הסביבה.

קופסת המעשים: הציגו בפני הילדים אפשרויות להתנהגות מועילה לסביבה שאותה יוכלו ליישם במהלך הסיור:

- איסוף אשפה לאורך המסלול,
- שמירה על שקט והפרעה מינימלית לבעלי החיים והצמחים,
- הפרדת האשפה המצטברת בהפסקות האוכל
- הליכה בשבילים בלבד
- איסוף זרעים כדי לזרוע מחדש במהלך המסלול

ערכו הצבעה לבחירת המעשה הקבוצתי והקפידו לאפשר לילדים לבצע את ההתנהגות הנבחרת במהלך המסלול.

כעת, חלקו לכל ילד מטבע קק"ל. הסבירו, שהמטבעות הללו הם כסף סמלי שמשמעותו מעשה, והזמינו כל ילד בתורו לתרום מטבע קק"ל לקופסה.

סיום: במהלך התרומות, הודו בשם הקופסה הכחולה לילדים שתרמו, השמיעו ושירו יחד את שיר הסיום.

שיר סיום

הקפסה הכחולה התמלאה מאד
ועכשו היא תוכל לעשות נפלאות
היא תטע, היא תבנה ותשמר על הסביבה
ותגיד לכלם תודה רבה.

קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה - לה - לה

קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה - לה - לה

קפסה כחולה-לה-לה-לה-לה - לה - לה

קטנה אבל גדולה!

